

Alapítás éve: 1935

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE

Association of Hungarian Librarians • Verein Ungarischer Bibliothekare •

Association des Bibliothécaires Hongrois • Общество Венгерских Библиотекарей

1827 Budapest, Budavári Palota „F” épület
Telefon/Fax: (36-1) 311-8634; Honlap: <http://mke.info.hu> • E-mail:
mke@oszk.hu

Dr. Oravecz Péter
főosztályvezető-helyettes
Emberi Erőforrások Minisztériuma
1051 Budapest
Arany János u. 6-8.
e-mail: kulturalisjogalkotas@emmi.gov.hu

Tisztelt Főosztályvezető-helyettes Úr!

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete köszönettel megkapta véleményezésre „a kiadványok kötelezpéldányainak szolgáltatásáról, megőrzéséről és használatáról” szóló előterjesztést.

Az Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) az alábbi véleményt alakította ki az előterjesztéssel kapcsolatban:

- Támogatja az a kormányzati törekvést, hogy az új szabályozás terjedjen ki az elektronikus kiadványok körére is.
Indoklás: Az „ország nemzeti kiadványokban megjelenő öröksége” egyre növekvő mértékben már eleve digitálisan jön létre.
- Aggályosnak tartja, hogy az előterjesztés a kötelezpéldányok beszolgáltatásának kötelezettségét a nyomdáról a kiadókra teszi át.
Indoklás: A kiadók jelentős részénél mára kialakult egy megfelelő infrastruktúra, amely lehetővé teszi a kötelezpéldányok üzemszerű beszolgáltatását. A tervezett változtatás jelentősen elbizonytalaníthatja a jelenlegi beszolgáltatási gyakorlatot. Külön fel kell hívni a figyelmet arra, hogy napjainkra gombamód jelennek meg ún. magánkiadások, ahol egy-egy kiadvány mögött nem professzionális kiadó, hanem magánszemély áll. Célszerű lenne hatásvizsgálattal ellenőrizni, hogy a tervezett változtatás valóban a kívánt célt szolgálja-e.
- Aggályosnak tartja az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) vonatkozásában a kötelezpéldányok számának kettőről egyre történő csökkentését, mert működési problémákat vethet fel.
Indoklás: Ha un. használati példányra nem lesz jogosult az OSZK, akkor az komoly fennakadásokat okozhat a nemzeti könyvtári funkciók megvalósításában. Még ha feltételezzük is, hogy sikerül megvalósítani az OSZK-ba beérkező kötelezpéldányok digitalizálását, ez további problémákat vethet fel.

Az egyik, hogy a dokumentumokhoz való hozzáférés ideje (naprakészség) jelentősen romlik. Romlik azáltal, hogy a beszolgáltatási idő 15-napról, 30 napra nő. Romlik azáltal, hogy a beérkezett dokumentum bibliográfiai feltárása után nem

áll az olvasók rendelkezésére a dokumentum, hanem megkezdődik a dokumentum digitalizálása. Ez valószínűleg a következő munkafázisokat fogja jelenteni: digitalizálásra történő előkészítés (esetlegesen kötéseti beavatkozás), a képek elkészítése, a digitális tartalom OCR-ezése, az így létrejött szöveg esetleges korrektúrázása, a digitális állományok adatbázisba szervezése, webes/intranetes publikálása. Könnyű belátni, hogy mindez jelentős idővesztést fog jelenteni.

A másik, hogy a szerzői jogi szabályok miatt, az így létrejött tartalmak túlnyomó többsége csak zárt hálózatba kapcsolt számítógépek képernyőjén lesz olvasható. Ez nyilvánvalóan teljesen más felhasználói élményt jelent, mint magának a konkrét műnek a kézbe vétele.

A harmadik, hogy a digitalizálás során milyen mértékben merül fel információvesztés, ami ugyancsak jelentős mértékben befolyásolhatja a dokumentumok használatát.

- A kötelezpéldány szolgáltatás elmulasztása vagy nem a jogszabálynak megfelelően történő beszolgáltatása esetére kilátásba helyezett szankciók (vétel vagy másolás költségeinek érvényesítése nem nyújtanak megfelelő garanciát.

Indoklás: A kötelezpéldányok jelentős részét képezik azok a kiadványok, amelyek könyvesbolti forgalomba nem kerülnek, azonban jelentős információs tartalommal bírnak. Ha ilyen példányokat nem szolgáltatnak be, akkor a könyvtárak nyilvánvalóan nem szereznek tudomást a dokumentum létezéséről, tehát a vétel fogalma eleve kizárt (hiszen nem került könyvesbolti forgalomba), a másolás pedig azért kizárt, mert nincs a könyvtárnak tudomása a műről.

- Az előterjesztés előírja, hogy: „Az elektronikus kiadványból az OSZK által meghatározott szabványos nyílt formátumok valamelyikére konvertált elektronikus változatban kell kötelezpéldányt szolgáltatni. Ez aggályokat vet fel.

Indoklás: Az egyik probléma, hogy digitális tartalmak megadott formátumra történő konvertálása jelentős költségeket vethet fel. Problémaként fog felmerülni a költségek viselésének kérdése.

A másik probléma, hogy szövegállományok esetében ez a rendelkezés jól értelmezhető, de az adatbázis jellegű kiadványoknál nem. Ezekben az esetekben az adatbázis átkonvertálása a felhasználó számára értelmezhetetlen eredményt hozhat.

Általános megjegyzésként szükséges rögzíteni, hogy a nyilvános könyvtári ellátást biztosító könyvtárak körében évek óta visszatérő javaslat, hogy a kötelezpéldányok körét nem csökkenteni, hanem növelni kellene, különös tekintettel a felsőoktatási könyvtárak és szakkönyvtárak tekintetében.

Budapest, 2017. május 23.

Barátné dr. Hajdu Ágnes
elnök
Magyar Könyvtárosok Egyesülete